

JORDI PLAY

Futur o principi de la fi de les caixes?

Les ajudes públiques de l'estat per a la reestructuració del sistema financer, el FROB, poden acabar essent un regal enverinat per a les caixes que l'hagin acceptat per fusionar-se. Si en el termini de cinc anys no tornen els diners prestats, el Banc d'Espanya podrà posar-ne a la venda els actius i empènyer-les als braços dels bancs. Hi ha processos engegats a Catalunya, i molts rumors al País Valencià i a les Illes. Caldrà estar a l'aguait ara i els cinc anys vinents.

Caixa Sabadell

Bancarització per la porta del darrere

CAIXA CATALUNYA

Les caixes fusionades hauran de tornar els diners del FROB en cinc anys. Altrament, el Banc d'Espanya pot posar-ne els actius a la venda.

Racionalització del risc en temps de crisi, o el principi premeditat pel PSOE i el PP d'un final tràgic per a les caixes d'estalvis vinculades a les autonomies? Les ajudes públiques (FROB) per a les entitats fusionades poden ser un baló d'oxigen per a consolidar-ne el futur, però si no es retornen a temps convertiran les caixes en un producte a la venda que els bancs sabran apreciar.

Tot just fa unes quantes setmanes que el governador del Banc d'Espanya animava els bancs a estudiar la compra d'actius i carteres de caixes d'estalvis que es trobessin immerses en processos

d'integració. La invitació tenia una justificació simple: les entitats que recorren al fons de reestructuració ordenada bancària (FROB) per dur a terme una fusió potser hauran de vendre actius per retornar les ajudes

públiques en el termini de cinc anys, si durant aquest període no han pogut generar prou actius per pagar el crèdit. Aquí entren en joc les denominades quotes participatives, una mena d'accions sense drets polítics i vinculades als resultats econòmics, que obren la porta a la privatització de les caixes, és a dir, a la transformació en bancs. No és pas el primer intent d'introduir les quotes participatives en el sector –ja ho va intentar el ministre socialista Carlos Solchaga–, però les entitats sempre les han refusades per por de convertir-se en un producte a l'abast de la banca. Ara com ara, només la CAM ha emès quotes participatives. “La Caixa” ha sabut rebutjar un caramel del Banc d'Espanya en aquest sentit, quan aquest organisme va intentar que l'entitat catalana absorbís

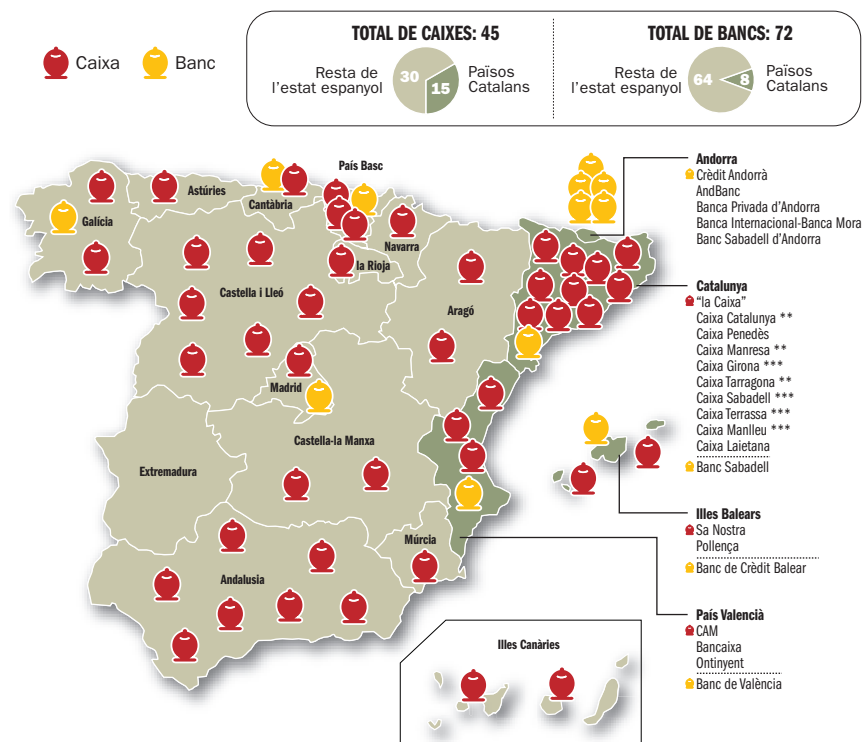
Caja Castilla la Mancha (CCM). El Banc d'Espanya sabia que si l'entitat presidida per Isidre Fainé picava l'ham de CCM, hauria d'emetre quotes participatives per fer-se càrrec de l'operació. I aleshores, una vegada la gran caixa hagués trencat la barrera psicològica, més caixes seguirien els seus passos.

El FROB, regal enverinat. Sigui com sigui, l'estat i el Banc d'Espanya consideren que cal reestructurar d'alguna manera el sistema financer espanyol. Els arguments per a justificar el FROB i la reordenació del mapa de caixes amb les fusions es basen en la necessitat de racionalitzar el sistema i concentrar riscos per donar més solidesa futura a les entitats. Però, rere aquesta versió oficial, molts experts –vegeu l'entrevista a l'ex-president de Caixa Catalunya, Antoni Serra Ramoneda, a EL TEMPS número 1.325– hi veuen el principi de la fi de les caixes, que acabarien convertides en bancs o en filials de grans bancs espanyols.

Hi ha moviments que, si més no, donen peu a aquest debat. El Banc d'Espanya i el Ministeri d'Economia van establir inicialment que les ajudes públiques de l'estat per a la reestructuració del sistema financer només serien vàlides per a fusions entre caixes de comunitats autònomes diferents. Era una manera de treure poders financers a les autonomies, que perdien control sobre les caixes radicades en el seu territori. Aleshores semblava que l'objectiu era fer construir caixes fortes extraterritorials i amb un poder polític molt més matisat. Però de sobte es va produir un canvi substantiu en la concepció del FROB, que permetia que també les fusions intraterritorials rebessin ajudes.

A què respon aquest canvi de concepció? EL TEMPS ha consultat diverses fonts conexedores del funcionament d'aquest fons, que apunten a una estratègia de "deixar podrir les caixes dins de cada territori", dotant-les de grans quantitats de diners que possiblement no podran tornar. Si fos el cas, hi intervindria el Banc d'Espanya per posar els seus actius

Caixes d'estalvis a l'estat espanyol i a Andorra

Les caixes són situades al mapa tenint en compte el territori on van néixer. Només s'hi han comptabilitzat els principals bancs amb origen a l'estat espanyol, del total de 72 que operen al mercat financer. ** Caixa Catalunya, Caixa Manresa i Caixa Tarragona han començat un procés de fusió. ***Caixa Manlleu, Caixa Terrassa, Caixa Sabadell i Caixa Girona han començat un procés de fusió.

Font: CECA

Les caixes fan balanç

	BENEFICIS		OBRA SOCIAL	MOROSITAT	DOTACIONS
	Milions d'euros	Variació 2007-08 (%)			
La Caixa	1.802,0	-27,6	500	2,48	1.388
CAM	390,4	+1,2	70	3,96	—
Bancaixa	345,6	-29,7	70	4,28	225
**Catalunya	193,7	-60,3	64	5,28	881,4
Penedès	80,0	-28,7	12	3,42	50,8
Sa Nostra	71,7	-7,2*	—	2,93	—
***Terrassa	49,5	-29,0	10	2,30	130
***Sabadell	42,0	-29,7	10	3,43	188
**Tarragona	36,5	-29,2	7,7	4,17	84,1
***Girona	26,5	-35,6	8,2	3,86	67,9
**Manresa	26,3	-36,0	7,5	1,41	14,6
Laietana	23,2	-32,9	5,1	3,91	50
***Manlleu	6,0	-36,6	2	3,83	2
TOTAL	3.093,4		766,5	3,48	3.081,8

Dades referides al tancament de l'exercici 2008.

*Beneficis abans d'imposts.

** Caixa Catalunya, Caixa Manresa i Caixa Tarragona han començat un procés de fusió.

***Caixa Manlleu, Caixa Terrassa, Caixa Sabadell i Caixa Girona han començat un procés de fusió

Font: EL TEMPS

a la venda. De fet, tant el PP com el PSOE han fet intents per canviar la llei de caixes, pressionats també pel *lobby* bancari, però mai no hi ha hagut acord. Per tant, ara és possible que es descarti la sortida legal i tots els esforços es concentrin a bancaritzar les caixes d'estalvis per la porta del darrere.

I quin paper hi tindria el FROB en aquest intent de bancarització? D'entrada, engreixar els comptes de les entitats financeres a curt termini perquè les despeses que implica una fusió siguin més digeribles per a la nova entitat. Si cal acomiadar treballadors i tancar oficines, amb molts diners sobre la taula l'operació es pot vestir millor de cara a la societat, perquè s'evita conflictivitat amb els sindicats i amb algunes administracions locals menys favorables a la fusió d'entitats arrelades al seu territori.

Per exemple, la fusió de Caixa Sabadell, Caixa Terrassa, Caixa Manlleu i Caixa Girona ha estat ben rebuda pels treballadors i pels ens públics amb participació a l'entitat, perquè hi ha prou diners per a fer acomiadaments pactats i tancar oficines sense que això signifiqui cap llast per al servei als clients i l'estabilitat de la plantilla. D'una altra banda, disposar d'un bon fons permet de garantir, si més no durant un primer període de temps, l'execució de l'obra social de cada entitat al seu territori. De fet, aquesta fusió ja té la benedicció de tots els agents implicats. No és el cas, de moment, dels treballadors de la segona fusió que hi ha engegada a Catalunya, entre Caixa Catalunya, Caixa Tarragona i Caixa Manresa, en què els acomiadaments i el tancament d'oficines seran més nombrosos.

Malgrat els avantatges inicials de tenir l'aixeta totalment oberta, aquesta generositat estatal a curt termini d'oferir qualsevol xifra que desitgi una entitat per materialitzar la fusió té moltes possibilitats d'acabar essent un regal car i perjudicial a llarg termini. Allò que ha de ser un FROB sanejable en cinc anys pot esdevenir una trampa per la impossibilitat de retorn si la conjuntura econòmica de l'estat espanyol no millora radicalment. I si l'entitat no pot retornar el

crèdit, el Banc d'Espanya hi intervé amb dret de vot i, posteriorment, posa a la venda els seus actius. El FROB doncs, sembla una solució per a avui, però un problema per a demà.

Polítics i càrrecs directius de les entitats financeres eviten de parlar dels riscos de bancarització, i molt menys dels interessos polítics i les pressions que es poden amagar rere el FROB.

Tanmateix, Antonio Birlanga, ex-conseller d'Economia del País Valencià amb Joan Lerma i conseller de la CAM, no dubta a advertir que la tendència a la concentració d'entitats "és propiciada per aquells que no són capaços d'entendre el funcionament d'un sistema financer que no pertanyi a ningú, que no siguin societats anònimes". Birlanga fa notar que, "de fa temps, es percep un cert moviment contra el sistema de caixes. El Banc d'Espanya recomana l'emissió de quotes participatives, fet que desvirtua en certa manera l'essència de les caixes. Hi ha actituds i declaracions que et fan tenir un cert temor sobre la supervivència de les caixes tal com han estat històricament".

Crisi d'identitat. Al marge dels interessos evidents de la banca i de les consideracions polítiques sobre el poder financer excessiu que tenen algunes comunitats autònomes a través de la participació en caixes d'estalvis —només cal anomenar els episodis de guerra política dins del PP per a controlar Caja Madrid, o la pèssima gestió del socialista Juan Pedro Hernández Moltó al capdavant de Caja Castilla La Mancha—, hi ha més factors que poden empènyer amb rapidesa les entitats a una bancarització.

D'una banda, sembla previsible la incapacitat de les caixes a curt termini de generar prou recursos en una situació de crisi com l'actual, de manera que no podrien retornar les ajudes del FROB i quedarien a mercè del Banc d'Espanya. D'una altra banda, Europa es mira amb força recel aquestes entitats financeres. A la majoria de països europeus les caixes han desaparegut progressivament perquè els poders polítics i econòmics de cada país han considerat que l'estatus ju-

EFE

rídic d'aquestes entitats feia competència deslleial als bancs, atès que un banc no pot comprar una caixa, però sí a la inversa. La liquidació de caixes més accentuada s'ha esdevingut al Regne Unit, a Itàlia i a Bèlgica. En aquest darrer país, la que fou la caixa més important del món, la Caisse Générale d'Epargne et Retraite, va ser comprada pel banc Fortis, que anys després ha estat una de les víctimes de la crisi financera mundial. És a dir, que la progressiva liquidació del sistema de caixes a l'estat espanyol no fóra pas considerada una anomalia a Europa. De fet, com a molts més estats, a l'estat espanyol sempre ha hi ha hagut un gran interès latent per part dels poders econòmics —financers i no financers, inclosos alguns grups mediàtics— de qüestionar l'existència de les caixes d'estalvis.

I encara hi ha una altra tendència

PSOE i PP sempre han volgut reformar la llei de caixes per eliminar les competències autonòmiques sobre entitats financeres, però mai no hi ha hagut acord.

d'alt risc. Les caixes han perdut bona part de la seva missió històrica: gestionar els estalvis del ciutadà i facilitar operacions de crèdit a empresaris que tinguessin idees de negoci. Ara, però, hi ha entitats que tenen el 70% dels actius en el negoci immobiliari, després d'haver concedit crèdits hipotecaris i haver entrat en aquest sector amb alt risc. Per tant, les caixes en bona mesura actuen com a bancs i volen competir pel mateix client, perdent la seva identitat inicial. D'una altra banda, l'obra social es desarrela progressivament, i sovint fa la impressió que aquest retorn de part dels beneficis a la societat és més una xacra que no pas una voluntat real de servei.

Ningú no és innocent. Ara bé, ni les caixes d'estalvis tenen la llibreta totalment neta, ni el Banc d'Espanya

té per funció perjudicar les caixes. Catalunya és dels pocs territoris en què els poders públics han sabut controlar la ingerència en el governament de les caixes d'estalvis. Però això no vol dir que s'hagi permès que les caixes siguin absolutament independents. Les tres caixes de fundació pública –Catalunya, Girona i Tarragona– tenen un control més directe i, òbviament, els seus càrrecs directius són vinculats d'alguna manera al color polític que mani a la diputació corresponent –el cas més evident és el de l'ex-alcalde i ex-ministre Narcís Serra a Caixa Catalunya. Pel que fa a la resta de caixes, no estan exemptes d'aquesta relació política, i els seus directius solen saber nedar en diferents aigües sense gaires dificultats. Així i tot, Catalunya és un oasi comparat amb regnes com Madrid, el País Valencià o les dues Castelles.

Pel que fa al Banc d'Espanya, al·lega que empènyer cap a les fusions amb l'objectiu que la insolvència d'algunes caixes no malmeti la reputació que té el sistema financer espanyol. Té bancs que no es corresponen amb el seu nivell econòmic, de manera que hi ha molts interessos a l'exterior perquè aquest poder financer es vagi corroint.

Una nova Banca Catalana. En el supòsit que les caixes fusionades no poguessin retornar els diners del FROB, hi hauria una possibilitat d'evitar que quedessin a mans de bancs espanyols: que hi hagi capital financer propi a Catalunya, provinent de les grans famílies o del Banc de Sabadell, capaç de crear un banc català que pogués comprar les caixes a la venda. La idea de crear un banc català de moment és purament especulativa, però, a parer dels experts consultats, seria una sortida intel·ligent que caldria activar aviat, perquè en el termini de set anys alguna caixa podria trobar-se ja en situació de venda. Si es complís aquesta hipòtesi, aquest banc català es faria càrrec dels actius de les caixes, que podrien continuar operant com a fundacions dedicades a l'obra social.

També en el terreny de les especulacions, es parla d'un escenari a deu anys vista –cinc anys de vigència del FROB, dos anys de gràcia del Banc d'Espanya i tres anys més per a culminar el procés de venda dels actius de les entitats financeres intervingudes–, en què Catalunya tindria entre cinc i sis bancs de petita dimensió, abans caixes, que acabarien essent sucursals de grans bancs espanyols.

El trencaclosques de les fusions de caixes és complex. Hi ha moltes peces i molts jugadors que volen col·locar-hi les seves. Caldrà esperar a veure com culminen les fusions engegades a l'estat espanyol, què els passa a les que no volen participar-hi i com evoluciona l'economia els cinc anys vinents. D'aquest darrer factor, en dependrà en bona mesura si les caixes tenen futur o si és el principi de la seva fi.

Gemma Aguilera